

Zuzana Puchovská (2024): *Slovesný prítomný a minulý čas z francúzsko-slovenskej kontrastívnej perspektívy*

Bratislava: Univerzita Komenského. 263 s. ISBN 978-80-223-5796-8

Podľa úvodných slov samotnej autorky táto publikácia vychádza v čase, keď sa na trhu stretávame so značným množstvom teoretických a pedagogických prác orientovaných na opis francúzskeho slovesného systému a ich výskyt sa ešte znásobuje v dôsledku obrovského civilizačného rozmachu elektronických prostriedkov a vymožeností súvisiacich s umelou inteligenciou, ktoré nás obklopujú a sprevádzajú našu pedagogickú prax a preto ich dostupnosť je vlastne neobmedzená. Z veľkého počtu zahraničných, ale aj domácich gramatík, ktoré sú založené na tradičnom opise slovesného systému vo francúzštine sa predložená kniha, ktorá sa z kontrastívnej perspektívy venuje komplexnej analýze obzvlášť citlivej otázky fungovania prítomného a minulých časov, nepochybne vymyká. Autorka sa usiluje poskytnúť širokému spektru recipientov (prekladateľom, učiteľom a študentom francúzskeho jazyka) funkčne kontextualizovaný a selektívny obraz danej problematiky, opierajúci sa o vybraný korpus prozaických textov, v ktorých z francúzsko-slovenskej kontrastívnej perspektívy porovnáva originál s prekladom a to v snahe zachytiť dynamiku vyššie spomínaných slovesných časov.

V prvej časti publikácie sa autorka venuje gramatickému času, približuje čitateľovi základné teoretické aspekty a kľúčové pojmy, ktoré uplatňuje v celom výklade. V tejto časti ozrejnila východiskový pojem *časovo-vidová* povaha, ktorú považuje za primárnu pri skúmaní a analýze francúzskych slovesných časov a to aj vzhľadom na skutočnosť, že v slovenčine nemá čas vidovú povahu rozvinutú až do takej miery ako vo francúzštine. V druhej časti skúma autorka jazykovú ka-

tegoriu času nielen zo všeobecného formálneho hľadiska, ale aj v širšej metalingvistickej rovine ako konceptuálnu kategóriu a to aj vo vzťahu k iným morfológickým kategóriám. V tretej poslednej časti publikácie sa autorka dotýka otázky nepriamej a polopriamej reči v umeleckom texte a to v spojitosti s časovou súslednosťou, ktorá nepochybne predstavuje pre slovenských používateľov azda jedno z najnáročnejších úskalí. Pri opise prítomného a minulého času, vzhľadom na terminologickú rozdielnosť niektorých odborných označení (a rovnako aj na odlišnú typologickú štruktúru dvoch konfrontovaných jazykov), autorka pri preklade uplatňuje parafrázu, vysvetlenie obsahu daného názvu či vlastný preklad.

Na to, aby výklad slovesných časov vo francúzštine bol vyčerpávajúci, je nevyhnutné preskúmať aj budúci čas a to nielen v súvislosti s vyjadrením času, ale aj s vyjadrením modálneho postoja hovoriaceho a prepojiť ho tak s podmieňovacím spôsobom a subjektívom (cfr. str. 10, 240). Ako zdôrazňuje autorka, ide o komplikované javy, ktoré by v konečnom dôsledku mohli do istej miery narušiť koncepciu samotného výkladu a preto ich do tejto publikácie nezaradila.

V záverečnej časti knihy sa kladie značný dôraz na skutočnosť, že keďže ide v danom prípade o lingvisticky komplexné kategórie, pri interpretácii fungovania prítomného času a jednotlivých minulých časov vo francúzštine nie je možné odhliadnuť od ich sekundárnych štylisticko-pragmatických funkcií, čiže od výpovednej situácie, ktorá určuje ich konkrétne vyjadrenie.

Cenný prínos tejto publikácie vidím v autorkinom úsilí o komplexnejšie preskúmanie problematickej a rozmanitej povahy jednotlivých slovesných minulých časov vo francúzštine, na ktoré pôsobia aj iné temporálne indikátory (napr. príslovky, spojky).

Osobitnú pozornosť si nepochybne zaslúži autorkina myšlienka o potrebe hlbšieho (nielen lingvistického) vnímania pojmu času v kodifikovanej gramatickej kategórii, ktorú tvoria uvedené slovesné časy vo francúzštine a v slovenčine. Obzvlášť výstižne a presvedčivo vyznieva autorkino tvrdenie, že slovesné časy a samotný jazyk je potrebné analyzovať obsirnejšie a premietnuť ich aj do metalingvistickej roviny. To znamená vnímať plynúci čas aj ako duchovnú entitu a vychádzať z konštatovania, že čas predstavuje základný, neodmysliteľný faktor v živote človeka a odpradáva hlboko rezonuje v našom povedomí.

Predložená komparatívne koncipovaná publikácia nepochybne poskytuje inšpiratívny impulz a otvára priestor pre ďalšie možné vedecké bádanie z kontrastívnej perspektívy a to aj v spojitosti s inými románskymi jazykmi.

Zora Cardia Jačová

Katedra romanistiky, Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Gondova 2, 811 02 Bratislava 1, Slovenská republika

zora.jacova@uniba.sk